

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА"

Кафедра гірничих технологій і будівництва ім. проф. Бакка М.Т.

МАТЕРІАЛИ І ВИРОБИ НА
ОСНОВІ ПОЛІМЕРІВ

Тема 14

ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ ТА
АКУСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Тема 15

ЛАКОФАРБОВІ
МАТЕРІАЛИ

Тема 16

Лектор к.т.н., доцент
ПАВЛОВ Євген Євгенійович

Полімерні матеріали та вироби класифікують:

- за основним полімером, що входить до їхнього складу;
- за методом виробництва;
- за галуззю застосування у будівництві.

За способом виготовлення полімери поділяють на класи:

- А – полімеризаційні (поліетилен, поліпропілен, поліізобутилен, полівінілхлорид, полістирол),
- Б – поліконденсаційні (фенолальдегідні, аміноальдегідні, епоксидні, кремнійорганічні, поліефірні полімери),
- В – одержані модифікацією природних полімерів,
- Г – утворені в природних умовах і здобуті перегонкою органічних речовин.

• Полімери поділяються на:

- Природні (каучук, білки)
- Штучні – одержують із кам'яного вугілля, нафти,

МАТЕРІАЛИ І ВИРОБИ НА ОСНОВІ ПОЛІМЕРІВ

Полімерні матеріали, або пластичні маси, виготовляють на основі високомолекулярних сполук – **полімерів**.

Пластичними масами їх називають тому, що на певній стадії виробництва вони набирають пластичності, а потім повністю чи частково втрачають їх після отвердіння полімеру.

Якщо пластмаса виготовлена з одного полімеру, її називають **простою**.

Складні пластмаси – це такі, у яких крім полімеру є інші компоненти: наповнювачі, отверджувачі, стабілізатори, пластифікатори, барвники, пороутворювачі тощо.

МАТЕРІАЛИ І ВИРОБИ НА ОСНОВІ ПОЛІМЕРІВ

Залежно від характеру перетворень при нагріванні розрізняють полімери:

- **термопластичні** (здатні при нагріванні розм'якшуватися, а при охолодженні переходити у твердий стан),
- **Термореактивні** (твердіють при першому нагріванні, не можуть розм'якшуватися при повторному нагріванні (поліконденсаційні полімери)).

Наповнювачі знижують витрату полімеру, поліпшують міцність, твердість, зносо- і теплостійкість (крейда, тальк, деревне борошно, пісок, азбестові, деревні і скляні волокна, папір, тканина, деревний і скляний шпон тощо).

Пластифікатори поліпшують умови переробки полімерних композицій і деформативні властивості виробів (камфора, олеїнова кислота, дибутилфталат та ін.).

МАТЕРІАЛИ І ВИРОБИ НА ОСНОВІ ПОЛІМЕРІВ

Стабілізатори вводять для тривалого збереження властивостей пластмас під час експлуатації, вони підвищують довговічність виробів (наприклад, стеарат кальцію та барію).

Отверджувачі прискорюють процес твердіння полімерів та утворення просторової тривимірної структури (ангідриди кислот, аміни, поліспирти, ізоціаніти тощо).

Антипірени підвищують стійкість до займання (борна кислота та ефірофосфорна бура, фосфорнокислий і сірчаноокислий амоній, рідке скло, хлорпарафін).

Барвники надають пластмасам кольору (вохра, сурик, мумія, умбра та ін.).

Для одержання ніздрюватих пластмас до їхнього складу вводять **пороутворювачі** (порофори), що спінюють масу.

Піноутворювачі – сульфонафтеніві кислоти, натрієві солі, солі жирних кислот.

Для несучих, огороджувальних конструкцій застосовують:

Деревношаруваті пластинки – це листові матеріали, виготовлені гарячим пресуванням пакетів із декількох шарів деревного шпону, просоченого синтетичними смолами. Довжина листів – 700...5600, ширина – 950...1200, товщина – до 12 мм. Застосовують як конструкційно – опоряджувальний матеріал.

Склопластики складаються із в'язучого полімеру і наповнювачів із скловолокнистих матеріалів.

За видом скловолокнистого наповнювача розрізняють:

- **СВАМ** – скловолокнистий анізотропний матеріал. Виготовляють гарячим пресуванням листів склошпону – тонких полотен спеціально орієнтованих волокон, які склеєні епоксидно-фенольними смолами. Використовують для несучих елементів, оболонок, стінових панелей.

КОНСТРУКЦІЙНІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ІЗ ПЛАСТМАС

- **Склопластики** на основі рубленого волокна і поліефірних смол випускають у вигляді плоских і хвилястих листів, довжина яких 1000...6000 мм ширина 1500 мм і товщина 1,0...1,5 мм; $\rho_m = 1400$ кг/м³, $R_{ст} = 90$, $R_{виг} = 130$ МПа. Використовують для покрівлі, опоряджування балконів, кафе, павільйонів, навісів тощо.
- **Склотекстоліт** одержують гарячим пресуванням полотен склотканини, просоченої фенолформальдегідними смолами. Випускають у вигляді листів, довжина яких 2400 мм, ширина 600...1200, товщина 1...7 мм і у вигляді плит 9...35 мм завтовшки; $\rho_m = 1850...1950$ кг/м³, $R_{ст} = 95$, $R_{роз} = 300$, $R_{виг} = 120$ МПа. Виготовляють стінові панелі, оболонки, покрівлі.

Полівінілхлоридний лінолеум виготовляють з полівінілхлориду (40...45 %), дибутилфталату (17...23 %), стабілізатора (до 1 %), наповнювачів: деревне борошно, тальк тощо (19...35 %), пігментів (5...15 %). Випускають у вигляді полотна, ширина якого 1200...2400 мм, товщина 1...6 мм і довжина до 12 м. У західних країнах ПВХ – лінолеум прийнято називати ПВХ – покриттям, тоді як у нас усі види гнучких покриттів для підлоги називають лінолеумом.

Синтетичні ворсові килими на спіненій латексній основі мають підвищені акустичні і теплоізоляційні властивості. Товщина – 3...8 мм, довжина – до 12 м, ширина – від 1000 до 4000 мм. Застосовують у читальних залах, номерах готелів тощо.

ПОЛІМЕРНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ПІДЛОГ

Полімерні матеріали легші, ніж деревні та керамічні, міцні, біостійкі, гігієнічні, тепло- та звукоізоляційні.

Найпоширеніший матеріал для покриття підлоги – **лінолеум**, який випускають з основою і без неї.

Полівінілацетатні покриття складаються з полівінілацетатної емульсії (1 частина), мінерального порошку (0,8...1,5 частини), мінеральних пігментів (0,12...0,25 частини) і води (0,3...0,5 частини), їх наносять на сухий Т.М. Пащенко, З.І. Світла 250 шар цементно-піщаного розчину марки 150 з полівінілацетатною емульсією пістолетом-розпилювачем у два шари, загальна товщина яких 2...3 мм.

Полімерцементні покриття виготовляють ретельним перемішуванням полівінілацетатної емульсії з водою, пігментами, цементом, піском, щебенем. Склад полівінілацетатного бетону за масою: цемент марки не нижче 400 – 1 частина; полівінілацетатна емульсія – 0,3; вода – 0,25; пігменти – 1,4; щебінь – 2,6 частини.

Епоксидні підлоги складаються з суміші епоксидної смоли (1 частина), отверджувача (2 частини), піску (3,7 частини). Товщина покриття – 2...3 мм.

ПОЛІМЕРНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ПІДЛОГ

Уводячи до складу мастикових безшовних матеріалів спеціальні добавки, можна створювати електричні, бактерицидні, пилевідштовхуючі та інші спеціальні покриття підлог промислових та цивільних будівель.

До **листових матеріалів** належить декоративний паперово-шаруватий пластик, який виготовляють гарячим пресування декількох шарів паперу, просоченого полімерами. Верхній шар може бути одно- і багатоколірним, глянцевим, може імітувати деревину або камінь. Довжина листів 400...3000, ширина – 400...1600, товщина – 1...3 мм; $\rho_m = 1400 \text{ кг/м}^3$, $R_{\text{виг}} > 100 \text{ МПа}$.

Плити деревоволокнисті виготовляють гарячим пресування волокнистих матеріалів із синтетичними смолами. Довжина – 1200, 2700, ширина – 1200...1700, товщина – 3...6 мм.

Деревостружкові плити виготовляють гарячим пресуванням деревної стружки з синтетичними термореактивними смолами. Довжина – 2500...3500 мм, ширина – 1250...1750, товщина – від 10...25 мм; $\rho_m = 600...700 \text{ кг/м}^3$. Лицьову поверхню покривають лаками фарбами, емалями, облицьовують шпоном, фанерою, пластикам Застосовують для облицьовання дверей, меблів, для перегородок підвісних стель.

Декоративні панелі „Полідекор” виготовляють із полістиролу способом лиття. Розміри панелей – 500×500×100 мм. Використовують для опорядкування стін, стель приміщень культурні побутового й адміністративного призначення.

ОПОРЯДЖУВАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Найширша група полімерних матеріалів—матеріали для опорядження стін, їх випускають у вигляді листів, рулонних, плиткових, профільнопогонажних матеріалів.

Полістирольні плитки для облицьовання стін виготовляють із забарвленого полістиролу способом лиття. Розміри 150×50×1,25 (1,35) мм. Лицьова поверхня плиток гладенька, зворотна має бортик і рельєфну сітку.

Фенолітові плитки виготовляють пресуванням суміші фенолформальдегідної смоли, отверджувача і наповнювача. Розміри – 100×100×1,5 і 150×150×1,5 мм

До **рулонних опоряджувальних пластмас** належать різні плівки, лінкруст тощо.

“Павінол” – полівінілхлоридна плівка на тканій основі. Лицьова поверхня може бути гладенькою, рельєфною, матовою та глянцевою. Довжина в рулоні 25...40 м, ширина – 1000 мм, товщина – 0,5..0,9 мм.

„Віністен” – полівінілхлоридна плівка з одно- або багатоколірною лицьовою поверхнею, імітує цінні породи деревини. Довжин полотна – 6 м, ширина – 1300 мм, товщина – 1,5...2 мм.

„Ізопрен” – полівінілхлоридна плівка на паперовій основі 10..48 м завдовжки, 600...750 та 1200 мм завширшки, 0,45 мм завтовшки. Поверхня плівки може бути гладенькою, тисненою; глянцевої матовою.

Лінкруст складається з паперової основи, на яку нанесена паста полівінілхлориду і деревного борошна. Довжина лінкрусту – 12 м ширина – 500...750 мм, товщина – 0,5... 1,2 мм.

ОПОРЯДЖУВАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

“Текстовініт” складається з тканини, на яку нанесена паста полівінілхлориду, пластифікатора, пігментів з наступним тисненням візерунка. Використовують рулонні матеріали для опоряджування стін, розсувних перегородок, меблів.

Погонажні вироби – це плінтуси, поручні для сходів, балконів, накладки, розкладки, наличники тощо. Їх виготовляють екструзійним способом із полівінілхлориду. Розміри дуже різні. Випускають у вигляді відрізків до 3,5 м завдовжки або в бухтах по 12...17 м.

Пластмасові труби виготовляють діаметром 6...150 мм екструзійним способом із поліетилену, полівінілхлориду. Використовують для водопостачання, каналізації, вентиляції, дренажу тощо. Пластмасові труби міцні, еластичні, корозійно- та водостійкі, мають гладку внутрішню поверхню, на якій не осідають мінеральні речовини.

Синтетичні клеї – це розчини, розплави чи дисперсії полімерів, які здатні прилипати до поверхонь різних матеріалів і, отверджуючись, з'єднувати ці матеріали.

На основі **термопластичних полімерів** виготовляють полівінілацетатні, поліамідні, поліакрилові, каучукові клеї.

ПОГОНАЖНІ ТА САНТЕХНІЧНІ ВИРОБИ І ТРУБИ З ПЛАСТМАС. ПОЛІМЕРНІ КЛЕЇ

Із пластмас виготовляють різноманітні санітарно-технічні вироби – умивальники, раковини, унітази, змішувачі, сифони, вентиляційні решітки.

- До мастик на основі полімерів належить **“Ізол ГМ”**, який одержують із бітумно-гумової в'язучої речовини з поліізобутиленом, кумароновою смолою, азбестом, антисептиком.
- **Мастика УМС-50** виготовляється з поліізобутилену, мінерального масла і наповнювача. Доставляють в бочках, паперових мішках. Тіоколові герметики бувають чорного кольору (У-ЗОМ) і білого (УТ-31). Їх готують безпосередньо на будівельному майданчику.
- Мастикою **„Тегеран”** герметизують стики зовнішніх стін, ущільнюють з'єднання віконних і дверних блоків.
- **Профільний бутерол** виготовляють на основі каучуків; це стрічки прямокутного перерізу 25×6 або 30×7 мм. Застосовують для герметизації світлопрозорих конструкцій із профільного скла.
- **Герволент** одержують із каучуку, термопластів, наповнювачів, добавок. Рулонний герволент має довжину до 18 м, ширину 180 мм, товщину 1,2 мм.
- **Ликален** – двошаровий рулонний матеріал на основі каучукових смол, наповнювачів, пластифікаторів. Ним герметизують стики покрівельних панелей, ремонтують безрулонні покрівлі.
- **Герніт** – еластична пориста прокладка завдовжки до 3 м, діаметром 40 і 60 мм. Виготовляють із гумової суміші, основним компонентом якої є каучук – найріт. Пороізол – джгути різного поперечного перерізу діаметром від 30 до 60 мм. Виготовляють із старої гуми, нафтового дистилляту, пороутворювача, антисептику

ГЕРМЕТИЗУЮЧІ МАТЕРІАЛИ

Для ущільнення стиків зовнішніх стінових панелей у крупно панельному будівництві застосовують герметики, які повинні бути гнучкими, довговічними, водо- і газонепроникними, атмосферостійкими. Для виготовлення їх використовують полімерні смоли, каучуки, бітуми. Випускають у вигляді мастик, паст, штучних виробів (прокладки, профільні вироби).

- **Полімерні рулонні матеріали для покрівлі.**

Новий етап у розвитку технологій рулонних матеріалів, так звані – ПВХ – мембрани. Основними відмінностями ПВХ – мембран від полімерно-бітумних є: матеріал укладається в один шар без застосування відкритого полум'я (монтаж покрівлі з його застосуванням менш трудомісткий і витратний), легкий (1,6 кг/м²), еластичний (володіє високою деформаційною здатністю), міцний на прокол, всесезонний (укладання може здійснюватися при температурі до -20 °С), забезпечує ефект „дихаючої покрівлі”, що запобігає скупчення конденсату в підпокрівельному просторі, має широку колірну гаму, термін служби не менше 20 років.

- **Покрівельний матеріал "Біолайн"** – це екологічно чистий жорсткий покрівельний матеріал, який не вміщує азбест, бітум, феноли і інші канцерогенні речовини. „Біолайн” призначений для обладнання дахів в житловому, громадському і промисловому будівництві.

СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ НА ОСНОВІ ПЛАСТМАС

СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ НА ОСНОВІ ПЛАСТМАС

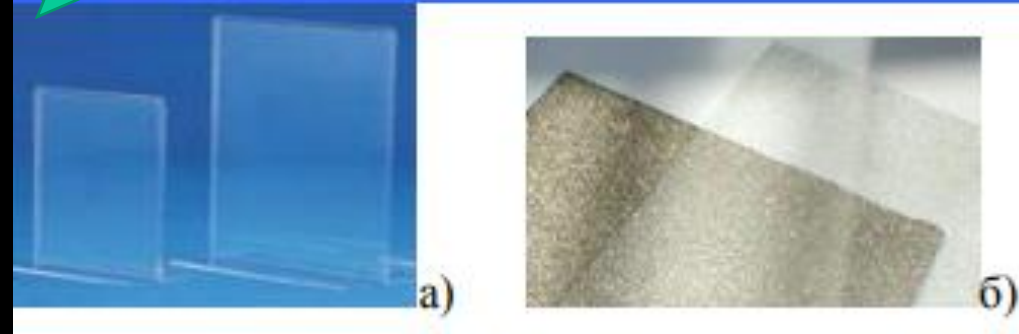
- **Декоративний полістирол** ідеально підходить для виготовлення перегородок в середині приміщення, застосування. Екструдований полістирол виготовляється в вигляді прозорих, звичайних молочних, кольорових листів, а також декоративних листів з різноманітною фактурою.
- **Полікарбонатні панелі** виготовляють із полікарбонатного стільникового пластику, який складається чарунок різної форми. Прозорий і напівпрозорий матеріал, з теплоізоляційними, акустичними властивостями, прозорість становить 73...83 %, в 250 раз міцніший ніж скло, температура використання від $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$ до $+120\text{ }^{\circ}\text{C}$. Товщина панелей – 4...10 мм (2х стінні); 16 мм (4х стінні); 16...40 мм (ХР-структурні); розміри – 2,1×6 м. Використовується для застосування дахів, стін і вітражів, теплиць, оранжерей, спортивних споруд, автовокзалів, внутрішніх перегородок.

- **Димчасті акрилові листи** використовуються для декоративного застосування і огороження LEXAN 9030 – прозорі полікарбонатні листи без УФ – захисту, використовуються для захисного застосування. LEXAN Exell DST – полікарбонатні листи з фактурною поверхнею. Мають захист з двох боків листів от УФ-випромінювання. Пропускають світло, але не являються прозорими.

- **Штучний мармур** – сучасний матеріал для створення різноманітних поверхонь і облицювання стін. Оформлені за допомогою штучного мармуру приміщення приймають вишуканий вигляд. Функціональність поєднується з витонченою естетикою. Основні переваги цього матеріалу – його міцність, довговічність, проста обробка і догляд, універсальність. Зовні він схожий на мармур або граніт, але при дотику він теплий і приємний на дотик. Крім цього, матеріал має над стійкість до плям і хімічним речовинам, не всмоктує воду

СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ НА ОСНОВІ ПЛАСТМАС

Листові матеріали для опорядження
а – екструдовані акрилові листи;
б – полікарбонатні листи

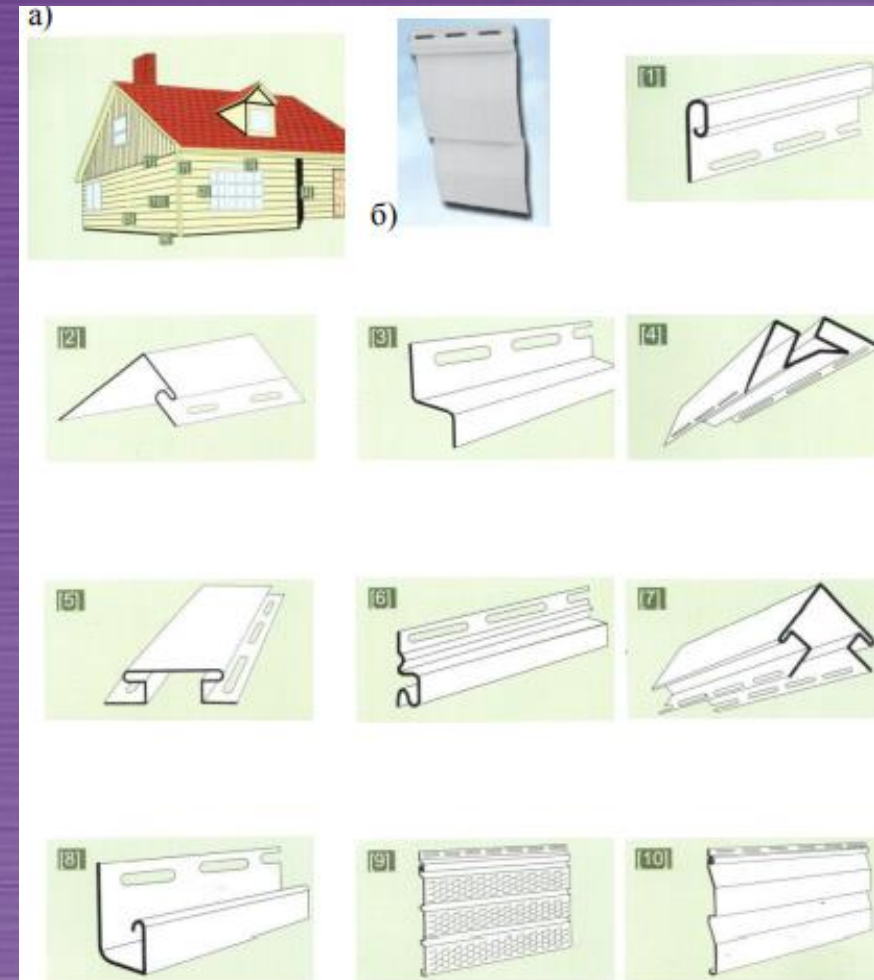

- **Покрівельні матеріали Ondex** представляють собою прозорі і напівпрозорі хвилясті листи із ПВХ. Матеріал негорючий, має захист від ультрафіолету. Довговічний і хімічно стійкий.

- **Сайдинг** за популярністю займає лідируючу позицію. На українському ринку пропонується сайдинг з алюмінію, сталі, відходів переробки деревини, фіброцементний, вініловий. Різнобарв'я кольорів, фактур, розмірів дають можливість архітекторам реалізувати найсміливіші рішення. Найбільш використовується вініловий сайдинг (рис. 13.7.10), дякуючи своїй механічній і корозійній стійкості, а також технологічності. Вініловий сайдинг – це пофарбовані в масі і відформовані із полівінілхлориду методом екструзії панелі, які імітують дощату обшивку. Довжина панелей від 300 – 400 см, ширина від 20 до 25 см.

СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ НА ОСНОВІ ПЛАСТМАС

- **Рейнобонд** – облицювальний матеріал, який виготовляють на основі алюмінієвого сплаву. Це композитна панель із двох алюмінієвих листів товщиною 0,5 мм і термопластичного поліетиленового прошарку. Розміри панелей: товщина – 3; 4; 5 і 6; ширина – 1000; 1250; 1500; довжина – від 300 до 4000 мм. Матеріал має високу жорсткість, стійкість до ударів, тиску, вигину. Матеріал термостійкий в діапазоні від -50 °С до +80 °С, має високі акустичні властивості, властивості електромагнітного захисту. Використовують для влаштування вентильованих навісних фасадів при будівництві нових і при реконструкції старих будівель та споруд, для облицювання стін, балконів, перегородок, тунелів і інших підземних приміщень.
- **Натяжні стелі** – система, яка складається із ексклюзивної вінілової плівки, яка натягується на спеціальний профільний каркас в високотемпературному режимі. Стеля антистатична, водонепроникна, вогнестійка. Фактура стелі різноманітна: лакова, бархатна, металік, напівпрозора.

СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ НА ОСНОВІ ПЛАСТМАС

Плівка ПВХ самоклеюча – полівінілхлоридна плівка з сіліконізованим з одного боку папером, клей – поліакрилова дисперсія довгострокової дії. Товщина плівки – 0,08 мм. Плівка має широкий діапазон кольорів з глянцевою або матовою поверхнею. Температура використання від - 40 °С до +80 °С. Ширина рулону 0,5; 1; 1,26 м. Для облицювання поверхонь стін, меблів.

- **Поліплан** – безшовне покриття підлог із поліуретану товщиною 0,5...2 мм. Випускають різних кольорів, хімічностійке, стійке до стирання, середня щільність 1160 кг/м³. Застосовують в промислових, громадських, житлових будинках, торгових і складських приміщеннях, в харчовій промисловості, в гаражах, автомайстернях, ангарах, підвалах, очисних спорудах.
- **Сейнекс** – рельєфне вінілове покриття на нетканій поліефірній основі. Рулонний матеріал розмірами: ширина – 1000, 1060 мм, довжина – 25, 26 м. Гігієнічний матеріал, легко миється, можна фарбувати. Застосування – для оздоблення стін в житлових і громадських спорудах.
- **Шовкова штукатурка** – порошок із шовкового кокону і обробленого шовку з синтетичним водорозчинним клеєм. Широка гама кольорів. Має тепло, звукоізоляційні властивості, багаторазове використання для штукатурки внутрішніх стін.

СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ НА ОСНОВІ ПЛАСТМАС

Коутекс – безшовне покриття підлоги (ТУ У 229422530. 001-96) Герметичний, хімічностійкий, пожежостійкий, радіаційностійкий, естетичний, екологічно чистий матеріал для влаштування підлоги в хімічній, електронній, електротехнічній, хімічній, харчовій, нафтопереробній, фармацевтичній промисловості.

Головним показником теплоізоляційних матеріалів є **теплопровідність**, за значенням якої їх поділяють на три класи:

- клас А – малотеплопровідні $0,058 \text{ Вт}/(\text{ м}\cdot\text{К})$];
- клас Б – середньотеплопровідні $0,058\dots 0,116 \text{ Вт}/(\text{ м}\cdot\text{К})$]
- клас В – підвищеної теплопровідності $0,180 \text{ Вт}/(\text{ м}\cdot\text{К})$

За середньою щільністю, матеріали поділяють на марки, $\text{кг}/\text{м}^3$:

- ОЛ (особливо легкі) – 15, 25, 35, 50, 75, 100;
- Л (легкі) – 125, 150, 175, 200, 250, 300;
- В (важкі) – 400, 450, 500, 600

ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ ТА АКУСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ І ВИРОБИ

Теплоізоляційними називаються будівельні матеріали для теплової ізоляції огорожувальних конструкцій будівель, промислового та енергетичного обладнання й трубопроводів.

Ці матеріали повинні мати теплопровідність не вищу ніж $0,18 \text{ Вт}/(\text{ м}\cdot\text{К})$ та середню щільність не більш як $600 \text{ кг}/\text{м}^3$.

- **Деревоволокнисті** плити виготовляють із відходів деревини і сільськогосподарських відходів (стебел соломи, кукурудзи, соняшнику, рисової соломи, очерету тощо). Їх подрібнюють, мелють, просочують зв'язуючим, формують, сушать. Деревоволокнисті плити (оргаліт) мають довжину 1200...2700 мм, ширину 1200...1700 і товщину 8...25 мм. Основні характеристики: $\rho_m = 150...350 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,047...0,08 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. Застосовують у будівництві для тепло- і звукоізоляції будівель.

- **Фібролітові** плити виготовляють пресуванням суміші деревної шерсті і цементного тіста. Довжина плит – 2400 і 3000 мм, ширина 600...1200, товщина – 30...150 мм; $\rho_m = 250...500 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,08...0,1 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. Застосовуючи фіброліт, треба враховувати, що при $W > 35 \%$ в умовах експлуатації він може пошкоджуватися домовим грибом, тому його потрібно захищати під зволоження.

ОРГАНІЧНІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ. ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ ПЛАСТМАСИ

Органічні теплоізоляційні матеріали поділяють на два види:

- на основі органічної рослинної та тваринної сировини
- на основі синтетичних речовин.

Теплоізоляційні матеріали на основі органічної сировини виготовляють із деревини, торфу, різних рослин, шерсті тварин.

- **Арболіт** виготовляють із суміші рослинної сировини (щепи, тирси, солом'яної і очеретяної січки, костриці, соняшникового лушпиння), води та портландцементу; $\rho_m = 500 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,1 \dots 0,16 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. Арболіт і фіброліт використовують для стін, перегородок, покриттів і перекриттів.
- **Комішитові** плити виготовляють з очерету, пресуючи і прошиваючи дротом очеретяні стеблини; $\rho_m = 150 \dots 250 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,046 \dots 0,090 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. При застосуванні слід оберегати від зволоження, оштукатурювати.
- **Торф'яні** плити виготовляють пресуванням маси молодого торфу у металевих формах; $\rho_m = 170 \dots 220 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,058 \dots 0,064 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.
- **Будівельну повсть** виробляють із низьких сортів шерсті тварин з добавкою рослинних волокон, крохмального клейстеру. Щоб уникнути появи молі, повсть просочують 3 % розчином фториду натрію. Основні характеристики: $\rho_m = 150 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,006 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.

ОРГАНІЧНІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ. ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ ПЛАСТМАСИ

Теплоізоляційні пластмаси характеризуються дуже низькою щільністю і малою теплопровідністю, їх поділяють на піно- і поропласти. Пінопласти мають пори, які не з'єднуються між собою, а поропласти – пори, які з'єднуються між собою

- **Пінополістирол** – біла тверда піна, виготовлена з полістиролу і пороутворювача; $\rho_m = 25...40 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,05 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. При використанні потрібно враховувати підвищену займистість.
- **Пінополівінілхлорид** – жовта тверда піна, яку виготовляють на основі полівінілхлориду; $\rho_m = 95...195 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,06 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.
- **Пінополіуретан** – спучена пластмаса на основі складної полімерної композиції; $\rho_m = 50...60 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,04 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.
- **Мінора** – біла тверда піна на основі сечовинно-формальдегідної смоли; $\rho_m = 40...60 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,06 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.
- **Стільникопласти** виготовляють з різних листових матеріалів (папір, тканина, склотканина та ін.), які просочують синтетичними полімерами і склеюють у вигляді бджолиних стільників; $\rho_m = 30...100 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,046...0,058 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$

ОРГАНІЧНІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ. ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ ПЛАСТМАСИ

- **Мінеральну вату** виробляють із вапняку, доломіту, мергелю, базальту і шлаку. Технологія виробництва вати складається з таких операцій: видобування і подрібнення сировини, одержання силікатного розплаву в печах при температурі 1300...1400 °С і тонких волокон дуттьовим або відцентровим способом; формування виробів. Марки мінеральної вати за середньою щільністю – 75, 100, 125, 150, $\lambda = 0,04...0,05$ Вт/(м·К).
- **Скловата** – матеріал із скляних волокон. Сировина – скляний бій або пісок, кальцинована сода і сульфат натрію. Скловолокно одержують дуттьовим способом, відцентровим або витягуванням волокон на барабанах через філь'єри. Основні характеристики: $\rho_m = 75...125$ кг/м³, $\lambda = 0,04...0,05$ Вт/(м·К).

НЕОРГАНІЧНІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

Неорганічні, теплоізоляційні матеріали виготовляють найчастіше на основі гірських порід.

- **Піноскло** (ніздрювате скло) (рис. 14.4.2) виробляють із склобою або сировинних матеріалів, що використовують для виготовлення віконного скла. Газотворювач – помелений вапняк, кокс, антрацит – спучує масу під час нагрівання у печах при температурі 900 °С, яка при охолодженні твердне. Основні характеристики: $\Pi = 80...95 \%$, $\rho_m = 200...600 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,06...0,14 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. Піноскло добре обробляється, не горить, не гниє, водо- і морозостійке. Недолік – крихкість. Застосовують для утеплення стін, перекриттів, покрівель громадських та промислових будівель, ізоляції теплових установок і мереж.
- **Спучений перліт** одержують з природного перліту, що випалюють у печах при температурі 900...1200 °С; $\rho_m = 100...500 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,07...0,08 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. Використовують як заповнювач для бітумоперліту, склоперліту, гіпсоперліту, керамоперліту, перлітобетону.

НЕОРГАНІЧНІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

Спучений вермикуліт виробляють нагріванням природного вермикуліту до температури 1000...1100 °С. Середня щільність вермикуліту 100...200 кг/м³, а виробів з нього – 250...500 кг/м³, $\lambda = 0,05...0,11 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.

- **Азбестомісткі матеріали** – азбестові волокна, азбестовий папір, картон, азбестова тканина, до складу яких вводять крохмаль, казеїн, каолін. Виготовляють азбестомісткі матеріали із суміші волокон азбесту з діатомітом, трепелом, вапном і магнезійними в'язучими. Т.М. Пащенко, З.І. Світла 270
- **Азбестозурит** виготовляють з азбесту (15 %) та меленого діатоміту чи трепелу (85 %). Порошок азбестозуриту має $\rho_m = 500 \dots 800 \text{ кг/м}^3$, $\lambda = 0,09 \dots 0,2 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.
- **Ньювель** – азбестомагнезійний матеріал, який виготовляють у вигляді плит, шкаралуп і сегментів, призначених для тепломонтажної ізоляції; $\rho_m < 350 \text{ кг/м}^3$, $\lambda < 0,07 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$.
- **Совеліт** виготовляють із азбесту (15...20 %) і каустичного доломіту (85...80 %) у вигляді плит, шкаралуп і сегментів пресуванням гідромаси і наступним сушінням у тунельних сушарнях; $\rho_m = 400 \text{ кг/м}^3$, $\lambda < 0,08 \text{ Вт/(м}\cdot\text{К)}$. Застосовують для теплоізоляції енергетичного і теплового обладнання, трубопроводів.

НЕОРГАНІЧНІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

Вулканіт одержують із меленого доломіту або трепелу (65 %), гашеного вапна (20...25 %) і розпушеного азбесту (10...15 %). Відформовані вироби запарюють в автоклавах, після чого висушують у сушарнях. Застосовують вулканітові вироби для теплоізоляції поверхонь трубопроводів і обладнання різного призначення, температура яких не більша ніж 600 °С.

- **Звукоізоляційні** матеріали використовують для міжповерхових прошарків, у стінових конструкціях. Виготовляють їх із скловолокнистих, мінераловатних, деревоволокнистих і синтетичних плит.
- **Звукопоглинальні** матеріали – це перфоровані плити із азбестоцементу, гіпсу. Найбільш ефективні плити акмігран і акмініт.
- **Акмігран** виготовляють із мінеральної чи скляної гранульованої вати і крохмалю та бентоніту у вигляді плити розмірами 300×300×20 мм. Лицьова поверхня має фактуру тріщин, які імітують поверхню вапняку.
- **Акмініт** виготовляють так само, як і акмігран, тільки, з добавкою каоліну.
- Плити акмігран і акмініт застосовують для декоративно-акустичного опорядження стель і стін громадських та адміністративних будівель з відносною вологістю до 75 %.

АКУСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Для поглинання і зниження рівня звуку використовують акустичні матеріали, які поділяють на звукоізоляційні і звукопоглинальні.

- Лакофарбові матеріали поділяють на:
- основні (лаки, фарби і емалі),
- Допоміжні (ґрунтовки, розчинники, шпаклівки, розбавлювачі тощо)
- За типом плівкоутворювальних речовин лакофарбові матеріали поділяють на **олійні, полімерні, вапняні, цементні, клейові** тощо.
- **Пігменти** – тонкомелені кольорові порошки, які не розчиняються у воді, розчинниках і зв'язуючих, але добре з ними змішуються і утворюють фарбовий склад. Пігменти бувають природні мінеральні: крейда, охра, залізний сурик, мумія, умбра, графіт, марганцева руда) та штучні мінеральні (білило, сурик свинцевий, ультрамарин, лазур, оксид хрому, зелень, сажа) і штучні органічні. Пігменти характеризуються маслоємністю, світло - і атмосферостійкістю.
- **Наповнювачі** – мінеральні порошки, які додають для економії пігментів і надання особливих властивостей фарбам. До них належать тальк, каолін, пил кварцу, азбестовий пил, слюда тощо.

ЛАКОФАРБОВІ МАТЕРІАЛИ

Лакофарбовими називають природні або штучні синтетичні матеріали, які, нанесені у рідкому стані на поверхню виробів тонким шаром, після твердіння утворюють захисну плівку, що захищає вироби від агресивного впливу атмосфери, дії пари і газів, загнивання, а також надає виробам привабливого зовнішнього вигляду і поліпшує санітарно-гігієнічні характеристики.

- **Оліфа** – олійна речовина, яка після висихання дає еластичну плівку – основне зв'язуюче в масляних фарбах. Оліфи є натуральні, напівнатуральні і штучні.
- **Натуральні оліфи** – продукт варіння рослинних олій при температурі 200 °С з введенням сикативів – окислювачів, які прискорюють висихання оліфи. Їх використовують для приготування високоякісних фарб.
- **Напівнатуральні оліфи** складаються з рослинних олій і легких розчинників. Такі види напівнатуральної оліфи, як оліфа-оксоль, оксольсуміш, використовують для розведення масляних фарб, зафарбовування усіх видів поверхонь.
- **Оліфи штучні** здобувають із нафтопродуктів, їх використовують тільки для внутрішніх робіт, тому що під впливом атмосферних факторів їх довговічність значно зменшується.
- **Олійні фарби** виготовляють ретельним змішуванням оліфи та пігментів. Ними фарбують кам'яні, дерев'яні, штукатурні, металеві поверхні – внутрішні та зовнішні.

ЗВ'ЯЗУЮЧІ РЕЧОВИНИ. ФАРБОВІ СУМІШІ

Призначення зв'язуючих речовин у фарбах і лаках – скріплювати часточки пігментів і наповнювачів між собою і з поверхнею виробу. Зв'язуючими у полімерних фарбах, лаках, емалях є полімери; у каучукових фарбах – каучуки; у клейових фарбах – клеї (тваринний і казеїновий); у нітролаках – похідні целюлози; у цементних, вапняних, силікатних фарбах – неорганічні в'язучі речовини (портландцемент, вапно, рідке скло); в олійних фарбах – оліфи

- **Лаки** – це розчин смол у легких розчинниках. За видом плівкоутворювальної речовини лаки бувають олійно-смоляні, безолійні синтетичні, бітумні, спиртові, нітролаки.
- **Емалеві фарби** (емалі) виготовляють з мій, вапняр пігменту з лаками. Вони швидко висихають. Фарби, що розводять водою, випускають на мінеральній основі—цементні, клейові, вапняні, силікатні; їх готують на відповідному в'язучому і пігменті.
- **Цементними** фарбують зовнішні або внутрішні поверхні з каменю, цегли та штукатурки, що експлуатуються в умовах підвищеної вологості;
- **Вапняними** – фасади, стіни і стелі.
- **Силікатні** готують на рідкому склі і застосовують для фарбування фасадів, цегляних та оштукатурених поверхонь.
- **Казеїновими** фарбують зовнішні і внутрішні бетонні та оштукатурені стіни.

ЗВ'ЯЗУЮЧІ РЕЧОВИНИ. ФАРБОВІ СУМІШІ

Водоемульсійні фарби (полівінілацетатні, стирол-бутадієнові, акрилатні, гліфталеві) на будівельний майданчик надходять у вигляді пасти, їх розводять водою до потрібної консистенції і наносять на будь-які поверхні.

Полімерцементні фарби – це суміш білого цементу, пігментів, наповнювачів і полівінілацетатної чи полівінілхлоридної емульсії. Наносять на будь-яку основу.

- **Уайт-спірит** – продукт перегонки нафти. Застосовують для розчинення олійних лаків і фарб, а також для змивання затверділих фарбових сумішей і лаків.
- **Ацетон** здобувають сухою перегонкою деревини. Він змішується з водою та спиртом у різних відношеннях, має характерний запах, розчиняє багато органічних речовин. Через токсичність і займистість має обмежене застосування.
- **Сольвент кам'яновугільний** – продукт коксохімічного виробництва. Використовують для розведення перхлорвінілових, гліфталевих та бітумних лаків і фарб у суміші з уайт-спіритом.
- **Розбавлювачі** (емульсії та оліфи) призначені для розбавлення густо тертих чи розведення сухих мінеральних фарб. Розбавлювачі містять плівкоутворювач, який забезпечує якість лакофарбового покриття. Кількість розбавлювача для різних фарб не повинна перевищувати 22...40 %.

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Розчинники – це рідини, які використовують для доведення малярних сумішей до робочої консистенції. Вони не вступають у хімічну реакцію з речовиною, яку розчиняють, і дуже легко випаровується при висиханні. До розчинників належать скипидар – продукт деструктивної перегонки смолистої деревини сосни. Його застосовують для розведення олійних, алкідних та інших лакофарбових сумішей.

- **Грунтовки**, шпаклівки та замазки потрібні для підготовки поверхні до нанесення лакофарбових покриттів. Їхні види мають відповідати видам фарбових сумішей. Найширше використовують такі ґрунтувальні суміші у частинах за масою:
- полівінілацетатну – дисперсія полі вінілацетату – 25, вода – 100;
- **миловар** – вода – 100, негашене вапно – 20, господарське мило – 2, оліфа – 0,25;
- **емульсійну** – клей кістковий – 10, луг – 1,5...2, оліфа – 8,5, вода – 100;
- силікатну – рідке скло – 100, крейда – 20;
- **суміш для прооліфлювання** – оліфа-оксоль – 10, пігмент – 0,5...1,0.
- **Шпаклівки** застосовують для вирівнювання поверхонь, які мають бути зафарбованими. Застосування їх під клейове та силікатне фарбування.
- Замазки – пастоподібні суміші, якими промазують віконні хрестовини при скління, фальцові з'єднання та гребені покрівлі з листової сталі. Замазки складаються з оліфи, крейди, залізного сурику.

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Розчинники – це рідини, які використовують для доведення малярних сумішей до робочої консистенції. Вони не вступають у хімічну реакцію з речовиною, яку розчиняють, і дуже легко випаровується при висиханні. До розчинників належать скипидар – продукт деструктивної перегонки смолистої деревини сосни. Його застосовують для розведення олійних, алкідних та інших лакофарбових сумішей.